

ШОДУНАВКА.

№ 30.

Београдъ 25. Юлія.

1847.

О ПЛАЧЬ МЛАДОГА ПОЕМЦА.

Златный Прагъ є, Поемска столица,
Свагда сиянь, све л' весео быво;
Ал' в сада чудно потавио,
Оловски в сийю изгубио:
Премину иу Ярославъ Калина,
Младић дивный, што дарниа силный.

Чехъ є Пѣвунъ, к'о Славенинъ свакій,
Доль и брдо пѣсне иу одзива,
Ал' иу сад' се тек' ауцы чую,
Себ' и свое тугомъ заглушую;
Упокон с' Ярославъ Калина,
Пренадеждникъ, свечестито срце.

Слава ї Славска славити Славнога,
И туђина, то ли пакъ Славина;
Нег' онъ овда тек' што славу диже,
Славимацъ иу изчезну брже:
Умиро иу Ярославъ Калина,
Знанѣмъ вitezъ, а словомъ Банина.

Сербъ и Сербство кано Слав-потомство,
Чуйства вѣрна, и ердаща смѣрна,
Видѣвъ сузе вѣренице Мильке,
Своима юй печаль олакшава,
Помаже юй плакат' вѣренника,
Ярослава Калину алмазна.

Чех-Книжинцы жале неутѣшно
Ново једно свог' неба свѣтило,
Слав-просвѣта ным' се озорила,
Сви л' изъ једног' ядикую гласа:
Хей Калино, Ярославе рѣкай,
Божи душо, у Спаса облик!

Чех-Славенство све пазеи свое,
Услужнику труде признаюи,
Сложно дигне мало и велико,
Цѣливанъ дати иу последић;
Сви общниски пратити Калина,
Све цвиљеи погребст' Ярослава.

Свакъ ту бывшій крозъ плачъ протрубную,
Да в дійку свою погребную,
Чу се одзвиь у све Славетво дально,
Стеку с' одсвуд' једнодушя зуци:
Богъ да прости Ярослав' Калину!
Вѣчна радость, и блаженство вѣму!!!..

У Београду на љѣтногъ Св. Аранђела данъ 1847.

С. М. С.

СЛОВЕНСКІЙ (СЛОВАЧКІЙ) ЧАСОПІСЪ
подъ именомъ „Slovenske pohladi na vedi, име-
ња, i literatûru, widavanje od M. J. Hurbana.“

Кадъ се једномъ кои народъ изъ тежка сна
пробуди, те своимъ опеть духомъ одисати ста-
не; то треба бистрымъ окомъ да погледа око
себе, и да самъ себе запыта: „зашто самъ се
пробудио: па зашто башъ у ово доба, а не прѣ
или послѣ?“ — У свѣту ништа небыва безъ
узрока, ништа узаманъ; свако ма найманъ появља-
њи је једанъ одъ неброши узала и узлића
на неизмѣрномъ и безконачномъ ланцу или ни-
ту судбине, што га вѣчно сије промысао Бо-
жіј. — Узкрснуће ма кога народа къ новомъ
животу иде у редъ таковы појављиња. Зато є
народу, коме Богъ ули у жиле крвь неумрлу, и
узнесе му духъ къ небу, — света и найправа
дужностъ, неуморно трудити се, и отомъ насто-
јати, да позна волю онога, кои му даде животъ,

да позна званъ и задатакъ свой на овомъ свѣту. — Што мени или теби Богъ дае, не дае само поради насъ самы, поради наши особа, но поради читавогъ рода, читаве породице, общтине, читавогъ дружства, одъ когъ смо мы само удъ. Што Богъ дае овомъ или ономъ народу, недае поради само народа, — да бы се тобожъ овой надъ другима узносю, те друге само ногама чепао, но поради читавогъ човечества, одъ коегъ е онай народъ само удъ, — да бы се на моїнамъ крилима таковогъ народа узнео духъ читавогъ нашегъ рода. — То захтѣва организамъ, — дившій овай строй човечества, по коемъ народи сматрати се имаю како удови и частице једногъ тѣла. Па ако већъ сматрамо човечество како таковъ савршень организамъ, — а оно животъ тога организма быт-ће то, ако велики, вышімъ духомъ обдарени народи са собомъ узносе и друге народе, те ако блага рѣка ньюовогъ живота напая жедне душе, и наташли суха полја свију остали народа и народића. Смѣло можемо рећи, да у признаню те истине почива спасенъ свѣта. — Зато свакій народъ, који већъ једномъ изиђе изъ мрака на свѣтлостъ, изъ круга низкогъ у кругъ вишій явногъ живота и јивљгъ кретана, — треба да повири самъ себи у срдце, у скрите тайне душе и духа свогъ: да ли ту почива врелчићъ, изъ когъ ће некадъ протећи огромна рѣка новогъ живота — рѣка, која ће быти кадра, осушене пустаре, и гњилу трулежь садашићъ и прошли вѣкова претворити у зелене ливаде и райске гаеве. То є нешто, за чимъ чезне читавъ свѣтъ, па то мора быти задатакъ свакоме млађаномъ народу. Нис доста народу, звати се овымъ или онимъ народомъ, поносити се своимъ именомъ, те непрестано у свѣтъ трубити: „Я самъ Хрватъ, Чехъ, Србинъ; я самъ Мађаръ, Боже дай, да полј свѣта буде оно, што самъ я.“ Тимъ јоштъ, народъ нис досегну цѣљь свое народности, ако са народносћу и родолюбиемъ своимъ свѣтено неспои какву вишу, обните-човеческу цѣљь. Свака народность, која хоће да се учврсти и прослави, — има быти живый одблескъ напредка цѣлогъ човечества, треба да на свомъ чelu поси печать свемогуће, организираюће спасе. Она само народность, која по воли вѣчногъ промышла, и у смыслу свога послана уме и кадра є, организирати, т. є. животъ давати, облагороджавати, избављати, човечество уздизати, а не тлачити, не гњести, не искре духа и живота у народима угашавати, — та само народность може быти и есть велика, вѣчна, славна. У колико

є то истина, показуј намъ найболѣ историја и примѣръ гласовиты негда Римљана. Римљани зна- доше ширити своя гвоздена крила по читавомъ скоро свѣту; но, на жалостъ, подъ гвожђемъ тѣ крила небываше тоцлина, него лютый мразъ, зима и смртъ, која помори све народе, коимъ немила судбина скучи главу подъ смртоносна та крила. Па найпосль и самъ Римъ, окруженъ смрћу и мртвимъ тѣлесинама, мораде пасти и скончати немило и у найвећемъ очајију, — не- оставивши иза себе одъ големе свое народнос- ти готово ништа, него путъ приправљенъ за нову, животворну, организираюћу силу, што се појви тамо на истоку међу народомъ Израи- скимъ. — То ваља памтити свакоме живомъ, или живити починућемъ народу, — ваља му на умъ узети, да прављи животъ несме задавати смртъ, но будити и узносити животъ свуда, — и да тако свака жива народностъ у наше доба мора необходно оснивати се на темелю оне нау- ке, која є већъ сама по себи: напредакъ, живоћь, любавь, и найвыша слобода, т. є. на темелю слова Божијегъ — животворногъ Христијан- ства, штоно є за човечанство права, организираюћа сила и моћь. —

(Конацъ слѣдуј.)

ОДЗЫВЪ И ДОДАТАКЪ.

(Далъ.)

Ко јасљдованију истине историческе вігледати на дѣјеписца, кое в цркве, Католикъ ли или Акаторикъ 3), — а јоштъ мањ коимъ в њезкомъ писао 4), колико на то: да љ' є истый, кога навести, и свѣдокъ, на кога се ослонити намѣравамо, свакогъ вѣрованя и поуздана до- стояњъ. А такавъ є текъ онай, који є и могао и ћећи истину казати. Далъ далъ су извори, изъ кои што поприми мыслимо, истини, 'ѹбли, и вѣрни. За ово пронаћи нуждна є на посљедку историческа критика 5): а ова критика треба у

- 3) На тай дакле начинъ требало бы онда заръ иѣка јѣста, Христијанства тичућа се, и водъ у почетку тога живећи љезически списателя, као: Јосифа, Шветонија, Таџија, Плинија млађегъ, Дије Кассија и други налазећа се, сасвимъ зато, што су они значивци били, као већро- ати презрети в одбацити!
- 4) Истине се мыслимъ тако исто вѣрно може казати на Турскомъ или ма на ковиљ драго другомъ варварскомъ љезику, као и на Славенскомъ вл' Римскомъ.
- 5) Ernesti de fide historica recte aestimanda (у овога Opusculis philologico-criticis ed. II. Lugd. Bat. 1776. pag. 64. ss.) — Griesbachii diss. de fide hist. ex ipsa regim, quae narrantur, natura judicanda (у овога Opusc. acad. ed. Gabler Jenae. 1824. vol. I. p. 167. ss.)

толико выше обозрительна да буде, почемъ се управо на полу историје црквене историческа истина ово лакомыслејмъ и незнанћемъ, ово за- слъпљињемъ интереса какове странке, ово прі- уговоравањемъ за извѣстне њаке цѣли, а не рѣдко и собственомъ преваромъ испорчава. У онаковима случајима, гдји извори лажногъ, или сасвимъ ничегъ не подају, мора историческо из- слѣдованије одъ првобитногъ нарочито сајзома, подобности, характера времена и лица, шта ви-ше и одъ самы лажни навода извора руково- ћенъ ко историческимъ заключенијама корачати, кои вѣројатностъ често до границе истине истори- ческе допире, а често једва є и што више одъ други могућностї. 6) —

Да є Апостолъ Павле у Риму погубљенъ, о томе сумња нема. Само се са историческомъ извѣстносћу — као што самъ и у примѣчанијама моима изъ наведеногъ тамо узрока казао — не може опредѣлiti време његовогъ погубљења. Тако исто исторически достовѣрно неможе се доказати нити мѣсто, нити време смрти Апосто- ла Петра.

Павлово ослобођење и пакипадење у роб- ство Римско, тако є са сказкомъ о Петровомъ мученичеству Римскомъ сплетено и скопчано, да неможе л' се прво исторически достовѣрно доказати, второ онда по себи пасти мора. Ђръ вакже се, да су обадва у Коринтъ дошли, или се ту састали, одъ тудъ пакъ скупа путъ у Римъ предузели, и ту заједно скончали. Заједно пакъ нису могли быти, вели гд. *Baуръ*, 7) ако се веће допустити, да є ињиво скупа присуство ванъ границе, у дѣјанијама Апостолским положе- ље, мѣста имало. Преко ове границе прећи не дозволяю вѣсти, Апостола Павла тичуће се, во и какво вѣројатије има Римско мученичество Апостола Петра, ако исто по исторической важ- ности његовы свѣдоћба станемо сматрати? Най- старији и найпоузданија, којо у ономе у Риму пи- саномъ писму Римскогъ Клименте имамо, ништа не говори о мученичеству Петровомъ, текъ Діонисије Коринтскиј говори о овоме извѣстно, но какво слабо представљеније не морамо имати о исторической достовѣрности ове свѣдоћбе, да се и само овогъ једногъ придржимо, што у ас- яномъ и очевидномъ са писмама Апостола па Ко- ринћане не само Павла но поредъ њега и Пе- тра за основателя общтства Коринтскогъ чи-

ни? Већи и изъ тога є заключити, да Петаръ, како годъ што ѕе у Коринту био, тако исто ниси ни общтество тамошиње основао. можно, да є само Петрова странка у Коринту била, која є ту заслугу себи приписати хтѣла, да є Коринт- ско общтество основала, и тимъ начиномъ по- водъ дала потврђењу, да є Петаръ самъ у Ко- ринту био. — Даљ Діонисије є живио на сто година после догађаја овогъ, кога свѣдоћки тре- ба да є. И онъ дакле свѣдоћи само у његово време находити се сказку о заједномъ путованју оба ова Апостола изъ Коринта у Римъ, и о њивој ту послѣдовавшој мученическој смрти, и мы незнамо јоштъ, једа ли є ова сказка само сказка, илити извѣстје истинитогъ историјскогъ догађаја.

(Конацъ слѣдује.)

СРБСКИ СПОМЕНИЦИ.

1358. Благородному Господару Илији Барактаровићу,
Команданту Парадинскомъ:

Поздрављамо васъ. — Дајемо вамъ на зна- ње, да смо заключили, да свака Нахија екзерци- ра по једну кумпанију то єсть 250. момака, и то да буде као регулата войска; Но будући да є ваша Нахија мана, тако смо за добро нашли, да Вы у Парадинской Нахији екзерцијате полакъ кумпаније; а писаћемо Ђорђију Ражанскомъ да онъ у Ражанској Нахији полакъ кумпаније екзерцијира 125. момака: — Ови момци, коисе изберу, тре- ба да су млади, и изъ задружни кући; — Тайнъ ће те имъ давати, по 1. ока леба на данъ одъ десетка, по поль оке меса одъ одвоене стоке, и на посту одъ пасуља покупите одъ Нахије; И ове люде треба да еданъ као Капетанъ екзер- цијира; и на 25. момака по еданъ Капларъ: — И треба да на скупа живе, као врایкоръ, и наба- вите имъ судове, у чему ће јело кувати. Уре- ђуйте што болъ можете. — Друго ошрту запо- весть людма издайте, да се не оделюю; ни једномъ немойте допустити, да се деле: Остајемо у Београду 22. Декембра 1808.

Правителствујући Совјетъ Народниј Сербскиј.

Кара Георгије Петровић, верхов. Ком. и
Предв. народа Сербскаго.

НЕШТО ЗА КРИТИКУ.

Што више критика у нашима повременима списанијама изилази, тимъ се већа тужба поди- же, да су оне пристрастне и недостаточне. Пи- санъ критике долази страномъ одъ надтицаја у производима књижевнима, а страномъ проузро- кују се и властитомъ тобиљомъ времена, кое

6) Gieseler's Lehrbuch der Kirchengeschichte 3-te Aufl. I. 28. §.
16, 17.

7) У дѣлу: Paulus, der Apostel Jesu Christi стр. 232.

захтѣва, да се све разбистри и размрси. Оскудость достоинства, и површность, коя се праведно многимъ критичарима пребацује, од-туда произилази, што се међу њима мало налази строго изображены. Критика у својој важности и у своме утицају на науке онда текъ напредовати може, ако јо само најспособнији люди узпишу. Ако разсуда о книжевномъ дѣлу поглавито почива на опредѣљеню оне точке, на којој дѣло и списатель у книжевности стоје: то є прва потреба, да критичари книжевность, а и различита мѣста, коя задобыти жеље, савршено овладати знаю. Но малый є број оны, који су кадри съ пространомъ многостручносу пресудити различита мѣста, изъ који бы книжеванъ производъ произићи могао; зато бы по-

моме мићнју упутніје было, да се дружтво сабере, кое бы писало критике болни (врстніј) дѣла (зашто рђава небы ни критизирати требало). Овимъ бы начиномъ то дружтво ныблаготворніје дѣйствовало, и заиста утицай небы маловажанъ быо, који бы имала многостручна критика на книжевност. — Мы учену дружтво имамо: небы ли то нѣговъ посао быо? и нѣ ли њимъ обезбѣђено критици њено знаменито мѣсто у книжевности? — Небы ли се у љвиу могао јданъ одборъ саставити, којега бы задатакъ быо, да свако иоле важніје дѣло строгой, но ученой и достойной критици подвргне, и ову ил' у органу дружтва, ил' у Подунавци нашој печата? —

М. П.

С М Ђ С И Ц Е.

КНИЖЕВНА ВѢСТЬ.

У Бечу у Јерменскоме намастиру изилази једна книга, име јој в Песме Бранка Радичевића. Книга ће быти на лепој белој машинскай арти, цена јој 40 кр. у сребру, а рокъ пренумираџе до половине Августа о. г. Новци се не ишту напредъ, али ако и ко напредъ пошлѣ, милје ће ми быти. Ко ми пошлѣ десетъ пренумеранта добиће једну книгу онако, а пренумеранти се шалю на мене у Бечь Landstrasse, Krügelgasse Nr. 324, а новци или на мене или на мoga оца Божидара Радичевића контролора кодъ кр. соларе и царине у Темишвару.

У Бечу на Видовъ данъ 1847.

Бранко Радичевић.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Одъ Т. Влаића.)

Три су жене изъ једногъ села дошли у варошь, и да продаду: једна с донела 10, друга 30, а трећа 50; и свака свое число прода у дваредъ съ двѣ различне цѣне, безъ да є једна за другу знала, кадъ є продавала; а свака одъ ове двѣ различне цѣне была въ једнака кодъ све три жене. — Овако кадъ су продадле свака свое число и да састану се заједно да иду кући, и упѣтавши једна другу, увиде: да є свака равно число новаца добыла. — Пытанъ є дакле: како є то могло быти, да она жена съ 50 ая, и она съ 30, и

она съ 10 равно число новаца добыла за њи, продавши јї подъ равне двѣ цѣне? и колике су те двѣ различне цѣне биле? и колике су равна числа новаца била?

СИТНИЦЕ.

* Херцогъ Веллингтонъ вуче одъ државе стадне плате на годину 245.000 талира, дакле на данъ 944 тал. Осимъ тога добио є одъ државе више добара на поклонъ, кој му годишње издају знаменитији доходакъ одъ 220.000 талира.

* Кантонъ Цирихъ у Швайцерской троши на годину за народно просвѣштенѣ 239.140 фр., скоро юштъ један-путъ толико, колико за војску. У Прускай народно просвѣштенѣ нестас на 25-ту частъ онога, што војска изискује.

* Шта на овомъ свѣту найдуже траје? запита нетко једнога ученога човека, на кое овай припада: „Вѣрностъ и вѣра, јер се ове пайманѣ употребљавају.“

НОВА КНИГА.

Лазаруџа или Бой на Косову између Срба и Турака на Видовъ дан 1389. године, одъ Јоксима Планића плем. Новића. Издао 1847. године Петар Н. Стојновић, књижар у Н. Саду. Наштампано у Сегедину кодъ Јована Грина. — На 8-ку, стр. 81.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатници у Београду.